

Lärares bedömning, Bygga svenska, Skriva, åk 4–6. Exempel 2. Augusti 2018

Bedömningsmodellen i materialet *Bygga svenska* fokuserar på elevers lärande på ett andraspråk i ett skol-sammanhang. Materialet tar upp arbetsgången i undervisningen: *uppgift/aktivitet, elevprestation, bedömning, återkoppling* samt *exempel på undervisning och stöttning*. Bedömningar görs formativt med kännedom om undervisningen i det aktuella sammanhanget. Materialet är inte kopplat till centralt innehåll och kunskapskrav i något ämne utan beskriver språkutvecklingen från nybörjarnivå till avancerad nivå.

Detta exempel på bedömning är gjort av undervisande lärare i svenska som andraspråk och har diskuterats med kollegor. Syftet är att ge exempel på hur lärare kan gå tillväga. Det är *inte* ett exempel på dokumentation av bedömning. Elevproduktioner i alla ämnen kan bedömas av lärare i samarbete och materialets förslag till fortsatt undervisning kan vara underlag för gemensam planering.

Skrivuppgift

Eleven har fått i uppgift att skriva en återgivande text om ett besök på badhuset.

Eleverna har fått stöttning i grupp om besöket där man skrev upp ord på en tankekarta. Badhusbesöket dokumenterades via foto.

Eleven

Eleven är 11 år och går i åk 5. Modersmålet är arabiska. Eleven har haft en normal skolgång.

Undervisning, språkligt fokus

Skrivandet sker efter samtal i grupp om besöket. Samtalet stöttas både av bilderna från besöket som kopplas ihop med specifika ord och begrepp som hör badhuset till. Utifrån bilderna skapas en gemensam tankekarta och i undervisningen fokuserades på språkliga drag som är relevanta för en återgivande text som tex tidsord som för berättelsen framåt samt verbformen preteritum. Eleverna har fått arbeta med att lägga de olika bilderna i tidsordning och sedan tränat sig på att återberätta badhusbesöket muntligt för varandra i smågrupper.

- Dekonstruktion av modelltexter om en friluftsdag.
 - läsa texten högt tillsammans och identifiera speciella uttrycken från badhusbesöket samt helhetsstrukturen med punkt och stor bokstav
 - tillsammans titta på var i texten tidsorden placeringar och se på verb som uttrycker handling eller görande
 - arbeta med tempus
- Gemensamt skrivande tillsammans i helklass.
- Samtal om besöket på badhuset i smågrupper utifrån foton som läraren tog under dagen och frågor: Vad hände? Vad gjorde du? Vad gjorde ni i gruppen? Vad tänkte du? Vad tyckte du?

Stöttning vid genomförandet

Texten är skriven på dator i skolan. I klassrummet sitter planscher på väggarna med olika texttyper. Exempel från de tidigare grupp- och partexterna finns placerade under respektive textyp och eleverna kan använda sig av dessa när de har behov. Eleven har även tillgång till den gemensamma tankekartan och bilderna med tillhörande ämnesspecifika ord.

Elevtext

Läraren börjar med att läsa igenom hela elevtexten: vad innehåller texten, vilken betydelse vill eleven skapa? Fokus ligger på att se vad som finns i texten, inte vad som saknas.

I måndag gick jag och mina lärare och mina klasskamrater till badhuset. Sen gick jag till omklädningsrummet för att byta kläder sen gick jag till douchen sen gick jag till grunt vatten när jag simmar. Jag simmade ganska bra sen gick jag till djupt vatten sen simmade jag i djupt vatten bröstsim och ryggsim sen gick jag och X att spela lite sen gick jag att doucha och byta kläder sen gick jag och mina klasskamrater till skolan

Analys, helhet

Analysen utgår från den övergripande beskrivningen (kapitel 4, Bygga svenska) av steg 2 och den övergripande beskrivningen av skriva (kapitel 6) steg 2a för årskurs 4–6.

Ur den övergripande beskrivningen i kapitel 4 av steg 2:

STEG 2 – PÅ VÄG I SPRÅKET

Elever på steg 2 har kommit en bit på väg i sin språkutveckling och de har utökat sin förmåga att självständigt delta i konkreta och bekanta skolsituationer. De visar i allt högre utsträckning sin förståelse genom att använda frekventa vardags- och skolrelaterade ord och fraser i enkla, korta meningar. Eleverna har också till viss del utvecklat ett mer ämnesrelaterat ordförråd.

På steg 2 har eleverna utvecklat sina läs- och skrivfärdigheter i andraspråket och de kan i viss mån utnyttja dem för ett mer generellt lärande, beroende på ålder och skolbakgrund. Men eleverna är fortfarande inne i en process där språkanvändningen kräver en stor koncentration och tar mycket tid i anspråk. Eleverna kan då lätt hamna utanför om inte läraren underlättar förståelsen och delaktigheten med lämplig stöttning.

Eleverna har ofta ämneskunskaper som de inte förmår uttrycka på svenska och det är därför värdefullt att de får möjlighet att ta stöd av andra uttrycksätt och uttrycksformer för att visa sina kunskaper, till exempel genom andra språk, bilder, gester och digitala resurser.

Det som beskrivs på steg 2 kan gälla för alla elever som har kommit en bit på väg i sin språkutveckling. Äldre elever kan dock i högre utsträckning än yngre använda tidigare kunskaper och erfarenheter som stöd för sitt lärande, särskilt sådana kunskaper som har med läsning och skrivande att göra.

I **mondag** gick jag och mina lärare och mina klass kamirate till badhuset. **Sen** jag gick till om klädins rum för att bitta kläderna **sen** jag gick att duchar **sen** jag gick till grant vatten när jag simmar. Jag simade ganska bra **sen** gick jag till djupt vatten **sen** simade jag i djupt batten bröst sim och rygg sim **sen** gick jag och X att spela litte **sen** gick jag att dicha och bytt kläderna **sen** gick jag och mina klass kamiraterna till skolan

Ur beskrivningen i kapitel 6, av steg 2a (åk 4–6):

Steg 2a

På steg 2a skriver eleven i fler genrer, till exempel enkla berättande, beskrivande och argumenterande texter. Texterna är av begränsat omfång, men det börjar nu framträda inslag av sammanhängande text även i mer självständigt skrivna texter. Eleven är i hög grad beroende av stöttning, och presterar olika väl beroende på vilka krav som uppgiften ställer och hur stötningen har sett ut. De texter som eleven skriver kan vara delvis gemensamt konstruerade och utgå från gemensamma upplevelser och aktiviteter. Texter som i större utsträckning är skrivna på egen hand kännetecknas av enkelhet och av ett begränsat vardagligt ordförråd och de är ofta inte självbärande, vilket innebär att läsaren har svårt att förstå dem utan kunskap om vilket sammanhang som de har tillkommit i. Texterna präglas i hög grad av andraspråksdrag som visar sig i ordförråd, ordföljd och morfologi.

Lärares helhetsintryck

Eleven skriver en återberättande text om ett gemensam besök. Texten börjar och slutar i skolan och återger var eleven gjorde i badhuset.

Texten innehåller många ämnesrelaterade ord som förekommit i undervisningen: *badhuset, om klädins rum, grant vatten, simmar/simade, djupt batten, bröst sim, rygg sim.*

Texten är **kronologisk strukturerad** och eleven använder ofta *sen* för att ordna händelserna.

Händelser dominerar, men en bisats som anger avsikt: *för att byta kläderna* och en värderande sats: *jag simade ganska bra* finns med.

Analys utifrån observationspunkterna för steg 2a, skriva, årskurs 4–6

Analysen utgår från observationspunkterna som tillhör skriva, årskurs 4–6, steg 2a (kapitel 6, Bygga svenska). Observationspunkterna på steg 1 och 3 kan också vara bra att titta på, speciellt om någon punkt på steg 1 fortfarande har varit aktuell att arbeta med.

I måndag gick jag och mina lärare och mina klasskamrater till badhuset. Sen jag gick till omklädningsrummet för att byta kläder sen jag gick att duscha sen jag gick till grunt vatten när jag simmar. Jag simmade ganska bra sen gick jag till djupt vatten sen simmade jag i djupt botten bröstsim och ryggsim sen gick jag och X att spela lite sen gick jag att dika och bytt kläderna sen gick jag och mina klasskamrater till skolan

Steg 2a, skriva (åk 4–6)	
Observationspunkter	Analys
skriver korta texter med i huvudsak enkel meningsbyggnad, och placerar nu ibland adverbial i temaposition	Inledning med adverbial i temaposition: <i>I måndag</i>
börjar använda inversion vid vanliga adverbial och verb samt i helfras-konstruktioner	<i>I måndag gick jag, sen gick jag till grunt vatten, sen gick jag att dika</i> (men även flera ex på utebliven inversion)
börjar använda bisatser och då företrädesvis relativsatser	<i>när jag simmar</i> (bisats som anger avsikt)
använder i huvudsak vanliga sambandsord i textbindningen samt vanliga pronomen i referensbindningen	<i>och, sen, jag, mina</i>
skriver återgivande texter om sådant som kretsar kring <i>jag</i> och <i>har</i> , använder konkreta, vardagliga ord och uttrycker ibland värderingar	skriver om en händelse eleven själv deltagit i, en värdering: <i>jag simmade ganska bra</i>
använder ämnesrelaterade ord och strukturer som eleven har fått från läraren	<i>badhuset, om klädernas rum, grunt vatten, simmar/simmade, djupt botten, bröstsim, ryggsim</i>
använder till viss del utbyggda nominalfraser	<i>Grunt vatten, djupt botten</i> Även en utbyggd verbfras: <i>spela lite</i>

Analys utifrån vanliga andraspråksdrag, steg 2 skriva, årskurs 4–6

I en analys kan det också vara relevant att se på typiska andraspråksdrag som är vanliga på det aktuella steget (liksom stegen före och efter) för att sedan välja ut att arbeta med i undervisningen.

I måndag gick jag och mina lärare och mina klasskamrater till badhuset. Sen jag gick till omklädningsrum för att bytta kläderna sen jag gick att duschar sen jag gick till grantvatten när jag simmar. Jag simmade ganska bra sen gick jag till djupt vatten sen simmade jag i djupt botten bröstsim och ryggsim sen gick jag och X att spela lite sen gick jag att doucha och bytta kläderna sen gick jag och mina klasskamrater till skolan

Steg 2a, skriva (åk 4–6)	
Typiska andraspråksdrag	Analys
Utebliven inversion	<i>sen jag gick att duschar</i>
Utelämnande av subjekt	–
Utelämnande av kopulan	–
Förenklade verbformer	Preteritum dominerar, t.ex. <i>gick, simmade</i> . Infinitiv ihop med "att": <i>bitta [byta], spela lite, doucha [duscha]</i> och presens: <i>*att duschar, när jag simmar</i>
överbeneralisering av preteritumändelse	–
lån från modersmålet eller andra språk	– (Tyder det på att eleven håller sig nära de svenska modelltexterna?)
osäker stavning	Osäker stavning (till följd av osäker fonemuppfattning?): <i>klass kamirate</i> <i>batten (b-v), bitta (i-y), doucha (i-u)</i> Delar upp sammansatta ord: <i>klass kamirater, om klädningsrum, bröstsim, ryggsim, klasskamraterna</i>

Skriva, steg 2a, årskurs 4–6, mall för sammanställning och underlag för återkoppling –
Sammanställning av elevens språkutveckling

Återgivande text efter arbete med ett eget besök, återberättande och modelltexter

x till största del
/ delvis
– saknas

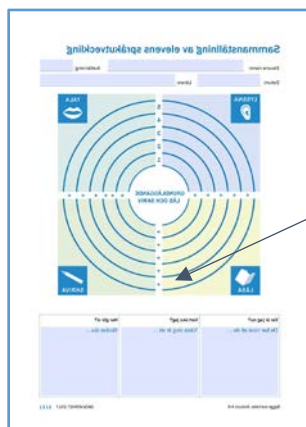
SKRIVA	Elev X
Eleven	
skriver korta texter med i huvudsak enkel meningsbyggnad, och placerar nu ibland adverbial i temaposition, till exempel <i>På fritids måla vägen</i>	/
börjar använda inversion (omvänd ordföljd) vid vanliga adverbial och verb samt i helfraskonstruktioner, till exempel <i>Sen komde pappa</i>	/
börjar använda bisatser och då företrädesvis relativsatser, till exempel <i>hammare som heter mjölnen</i>	/
använder i huvudsak vanliga sambandsord i textbindningen, till exempel <i>och, eller, sen, då</i> , samt vanliga pronomen i referensbindningen	x
skriver återgivande texter om sådant som kretsar kring <i>Jag</i> och <i>här</i> , använder konkreta, vardagliga ord, till exempel <i>In hem jag läsa; titta tv eller spela dator</i> , och uttrycker ibland värderingar, till exempel <i>Jag har simmat det var rolig</i>	x
använder ämnesrelaterade ord och strukturer som eleven har fått från läraren, till exempel <i>Han hammare som heter mjölnen; blxt och åska kommer från hammaren</i>	x
använder till viss del utbyggda nominalfraser, till exempel <i>fyra elever; bäst vän; en fru som heter Siv</i>	x

Mallen för sammanställning kan användas på flera sätt:

- För en uppgift med noteringar om alla elever i gruppen. Då behövs eventuellt mallar för flera steg.
- För att följa en elevs skrivande i flera uppgifter med t.ex. olika grad av stöttning, i olika genrer och ämnen.

De första tre punkterna är markerad med "/" eftersom eleven delvis klarar dem just nu.

För att fylla i underlaget för återkoppling, *Sammanställning av elevens språkutveckling*, behövs fler texter/prestationer för att se hur långt eleven har kommit i sitt skrivande.

Om man skulle använda underlagets frågor för ett samtal om texten skulle lärarens anteckningarna kunna se ut så här:

1. Var är jag nu?

Du har visat att du med stöttning kan skriva en återgivande text om ditt badhusbesök på steg 2a. Du har visat att du kan följa en enkel kronologi. Du har visat att du i den här texten oftast använder preteritum på rätt sätt. Du använder både vardagliga och ämnesspecifika ord och du uttrycker viss värdering.

2. Vart ska jag?

Du behöver arbeta med omvänd ordföljd och att variera användandet av tidsord. Du behöver även arbeta med att utveckla större säkerhet i användandet av stor bokstav och punkt samt i viss mån stavning.

3. Hur gör vi?

Vi ska arbeta mer med:

- olika tidsord *som först, sedan, efter en stund, något senare, till slut*.
- återgivande texter både muntligt och skriftligt, enskilt och i grupp.
- preteritum och olika typer av verb som uttrycker handling i stället för *gick*

Skriva, steg 2a, årskurs 4–6, exempel på undervisning & stöttning som kan passa den aktuella eleven och gruppen

Förslagen utgår från **Exempel på undervisning & stöttning** som tillhör steg och från analyser av den aktuella elevens och andra elevers texter i samma uppgift.

Steg 2 (alltså både 2a och 2b):

Exempel på undervisning och stöttning

- Närläs och samtala om olika slags texter för att skapa förebilder för eget skrivande.
- Förbered eleverna innan skrivandet genom att ge modeller för språkanvändningen och bearbeta texterna i efterhand.
- Stötta eleverna i att befästa och utveckla både ett vardagligt och ett ämnesrelaterat ordförråd utifrån de texter och teman som behandlas i undervisningen.
- Låt eleverna samla ord inom ett visst skolämne, till exempel genom att benämna verktyg och tillhörande verb i slöjden. Samarbeta med ämnesläraren i det aktuella ämnet och ta tillsammans med eleverna fram en modelltext för en enkel beskrivning som innehåller enkla sambandsord. Låt därefter eleverna skriva en egen beskrivande text utifrån modelltextens struktur.
- Låt eleverna bearbeta sina texter med fokus på något enskilt grammatiskt element, till exempel genom att stryka under alla substantiv och pronomen i en text och rita pilar från pronomen till substantivet det syftar på. Stämmer genus? Kan fler substantiv bytas ut mot pronomen utan att texten blir otydlig?

Lärarens noteringar inför kommande arbetsområden:

- Skriva fler återberättande texter som kan handla om gemensamma upplevelser och som dokumenteras via foto.
- Låt eleverna arbeta i grupp med att lägga bilderna i tidsordning samt placera tidsadverbial mellan bilderna. Berätta för varandra.
- Utvidga nyanserna i verb som tex gå, promenera, spankulera, spatsera.
- Bygga ut nominalfraser *en katt, en liten katt, en liten svart katt, en liten svart katt med lång svans* (men med fördel en nominalfras som förekommer i elevens text)